

De belofte van 't Spijkertje – David de Vries

't Spijkertje in 1997, Archief Eemland

Oudere Amersfoorters zullen nog levendige beelden hebben bij Pakhuis 't Spijkertje aan de Eem. Vandaag de dag is slechts de omvang van het voormalige pakhuis zichtbaar in de bestrating en is er nog een adres gekoppeld aan het perceel: Grote Koppel 17A. Sinds de sloop in 2005 is de belofte 't Spijkertje terug te brengen er altijd gebleven. Verschillende vormen om het pakhuis in oude luister te herbouwen zijn

gepasseerd, en ook recent is door de eigenaar van het perceel, Schipper Bosch, opnieuw een plan gepresenteerd waar op de plek van 't Spijkertje een moderne houten horecagelegenheid zou kunnen verrijzen.

Het is niet de eerste keer dat Schipper Bosch een plan presenteert voor dit kavel: al in 2018 werd een ontwerp van het Griekse ontwerpbureau Point Supreme ingediend wat op hevige weerstand van inwoners van het Gildenkwartier kon rekenen. Een actiegroep, genaamd 'Spijkertje Nee', werd opgericht en de gemeente keurde het plan af; een dergelijk volume zou het uitzicht van de bewoners verpesten en horeca paste niet op deze plek aan de Eem. Wat veel bewoners echter niet weten, is dat de plannen voor hun woonwijk al dateren van vóór de sloop van het oude pakhuis. Toen het stedenbouwkundig bureau CH & Partners in opdracht van de gemeente Amersfoort een overzichtstekening maakte voor de nieuwe wijk begin 2000, was er nog geen plan om 't Spijkertje te slopen, en het oude pakhuis zou dan ook onderdeel worden van de wijk. Direct voor het pakhuis kwamen bewust geen appartementen te staan, maar een groen perk waarmee het pakhuis vanuit alle kanten goed zichtbaar zou zijn. Nog schrijnender is het dat bouwer Heijmans zelfs reclame maakte met de aanwezigheid van 't Spijkertje in de wijk. In een wervende folder voor nieuwe bewoners werd gerept over *'Bij het industrieel monument 't Spijkertje genieten mensen op het terras van hun lunch in de zachte middagzon'*. Wat in 2000 nog als reclame werd gezien, is anno nu het grootste obstakel.

Hierbij rijst dan ook direct de vraag: als 't Spijkertje nooit gesloopt en meteen herbestemd was tot horecagelegenheid, hoe zouden de bewoners dan nu reageren op sloop van het oude pakhuis? Dezelfde mensen die nu tegen zijn, ondanks dat hun wijk is bedacht met 't Spijkertje als horecagelegen er midden in, zouden ongetwijfeld tegen zijn. Ondertussen heeft Schipper Bosch zijn heil gezocht in een nieuw ontwerp

't Spijkertje in 1942, Archief Eemland

dat op geen enkele manier refereert aan het ruim honderd jaar oude Spijkertje. Een inwisselbaar ontwerp in paviljoenstijl, met opnieuw een horecabestemming, dat overal in de stad zou kunnen staan in de hoop dat de bewoners niet nog een keer tegen gingen stribbelen. Ook nu weer heeft men moeite met de horecabestemming, maar klachten over het te bouwen volume lijken nu afgezwakt te zijn.

Toch blijft het eigenaardig dat het pakhuis gesloopt is, ondanks de wens dit als horecagelegenheid te behouden en als historisch monument in te passen in de nieuwe wijk. De gemeente had aanvankelijk beloofd 't Spijkertje te behouden, en in het Bestemmingsplan Centraal Stadsgebied Noord 2000-2002 werd 't Spijkertje aangewezen als een te handhaven beeldbepalend gebouw. Bij het aanbrengen van damwanden rondom 't Spijkertje in 2004, voor de aanleg van een nieuwe kademuur voor de Eemhaven, ontstonden grote scheuren in de fundering van het pakhuis. De gemeente verzocht eigenaar Krijco uit veiligheidsoverwegingen met spoed een sloopvergunning aan te vragen. Nadat de sloopvergunning was verleend, heeft de Stichting Industrieel Erfgoed in de Stad Amersfoort (SIESTA) onmiddellijk bezwaar aangetekend bij de gemeente en een verzoek ingediend bij de bestuursrechter om de sloopvergunning in te trekken. De rechter wees dit verzoek af en de dag na de uitspraak presenteerde eigenaar Krijco een ontwerp voor herbouw aan het Amersfoortse publiek. In de week van december 2005, werd het oude pakhuis plat gegooid.

Met de belofte het pakhuis voor het Gildenkwartier te behouden, ontstond hiermee een nieuwe belofte: na sloop zou het pakhuis herbouwd worden. 'Verdwijnen' was geen optie, daarvoor had het gebouw te veel emotionele en historische waarde. Uniek aan het gebouw was dat het direct aan de kademuur stond. Bovendien zou het gebouw zich presenteren aan bewoners en passanten als een beeldbepalend monument dat herinneringen oproep aan het rijke industrieel verleden van deze plek.

Al sinds 1637 stond er op deze plek een pakhuis, dat in 1900 werd gesloopt en weer werd herbouwd naar ontwerp van de Amersfoortse architect Willem van Schaik. Een eeuwenoude herinnering aan het rijke industriële verleden aan de Eem.

Het oude pakhuis uit 1637, Archief Eemland

Na de sloop van 2005 bleef herbouw uit. De jaren verstreken. Het was inmiddels duidelijk dat het plan voor herbouw niet zou worden uitgevoerd. De inmiddels braakliggende kavel kreeg een nieuwe eigenaar: Schipper Bosch. De geschiedenis van 't Spijkertje vervaagde, de nieuwe bewoners weten inmiddels niet meer dat hun buurt afgestemd was op de aanwezigheid van een pakhuis en niemand weet nog van de belofte, het historische pand te behouden en later te herbouwen.

Voor SIESTA is het nieuwe plan van Schipper Bosch een doorn in het oog. Een universeel gebouw dat volledig voorbijgaat aan de rijke historie van 't Spijkertje. Het ontwerp voor het kavel van 't Spijkertje is puur gericht op het realiseren van renderend horecabedrijf aan de Eem. Met de kennis van het verleden is met de beloftes van toen, niets terecht gekomen en met het nieuwe ontwerp dreigt de verwijzing naar vroeger voorgoed verloren te gaan.

Als reactie hierop heeft SIESTA nagedacht en komt nu zelf met een ontwerp voor 'herbouw' van het oude pakhuis.

De hamvraag die SIESTA zichzelf stelde was: Als behoud of herbouw in oorspronkelijke vorm en volume te veel weerstand oproept bij de bewoners van het Gildenkwartier, hoe zou dan 't 'nieuwe' Spijkertje er uit kunnen komen te zien?

Na diverse opties bekeken te hebben, oppert SIESTA nu om het gebouw in skelet terug te laten komen als lichtsculptuur. Een draadmodel waarbij vorm en volume open blijven. Waarbij in de contouren direct zichtbaar is wat het industriële karakter van het gebouw is. Hier gaat het om het in één opslag visualiseren van wat 't Spijkertje ooit was: een eeuwenoud pakhuis aan de kade van de Eem.

Overdag zijn de contouren van het gebouw in een 3-dimensionaal draadmodel zichtbaar, gelijk onze inspiratiebron van de 'Delftsche Poort' te Rotterdam, zonder massief te ogen.

's Avonds lichten de contouren diffuus op waarbij de fraaie sculptuur van het gesloopte pakhuis zichtbaar wordt als parel langs de Eem. Op deze manier kan aan de belofte behoud van 't Spijkertje worden voldaan, zonder de bewoners voor het hoofd te stoten en dat zodoende hun uitzicht en rust worden gegarandeerd.

Visualisatie van het Spijkertje over de nieuwe plannen van Schipper Bosch – David de Vries SIESTA

Visualisatie van een draadmodel op de oorspronkelijke plek, David de Vries SIESTA